

Aikuiskoulutuksen kehittäminen ympäristöteknologian koulutusohjelmassa

Tuula Kettunen
Kehittämishankeraportti
Huhtikuu 2009

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Kettunen Tuula	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Aikuiskoulutuksen kehittäminen ympäristötekniikan koulutusohjelmassa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Nurminen Ritva		
Toimeksiantaja(t) Mikkelin ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeessa selvitettiin Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristötekniikan koulutusohjelman aikuiskoulutuksen nykytilannetta, aikuiskoulutustarpeita ja sitä mihin suuntaan ympäristötekniikan aikuiskoulutusta tulisi jatkossa kehittää. Lisäksi hankkeessa selvitettiin korkeakoulujen aikuiskoulutuspolitiikkaa Suomessa ja sitä, minkälaiset aikuiskoulutusjärjestelmät tukevat ja edistävät parhaiten aikuisten oppimista ja kehitystä sekä minkälaiset opetusmenetelmät, oppimisprosessit ja pedagogiikka soveltuvat parhaiten aikuiskoulutukseen.</p> <p>Työelämän muuttuvat vaatimukset ja väestön ikärakenteen muutokset aiheuttavat paljon haastetta sekä nuoriso- että aikuiskoulutukseen. Osaamisen merkitys ja elinikäinen oppiminen korostuvat muuttuvassa työelämässä ja osaaminen on yhä tärkeämpi hyvinvoinnin voimavara ja kilpailutekijä globaalissa taloudessa.</p> <p>Ympäristötekniikan koulutusohjelman aikuiskoulutuksen haasteet tulevat lähinnä aikuispedagogiikan kysymyksistä liittyen uusiin opetusmenetelmiin ja oppimisympäristöihin. Huomiota tulisi kiinnittää opettajien yhteisen pedagogisen näkemyksen luomiseen ja kollegiaaliseen yhteistyöhön. Aikuisopiskelu tulisi tehdä mahdollisimman joustavaksi esimerkiksi lisäämällä virtuaaliopetusta, mikä mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun. Kaiken kaikkiaan ohjauksella on erittäin suuri merkitys aikuisopiskelijan motivaation synnyssä ja siinä kuinka mielekkääksi opiskelu koetaan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) aikuiskoulutus, aikuispedagogiikka, opintojen ohjaus, ympäristötekniikka		
Muut tiedot		

Author(s) Kettunen Tuula	Type of Publication Development project report	
	Pages 35	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title The Development of Adult Education in Environmental Degree Programme		
Degree Programme (Vocational Teacher Education/Student Counsellor Education/Special Needs Teacher Education) Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Nurminen Ritva		
Assigned by Mikkeli University of Applied Sciences		
<p>Abstract</p> <p>This development project report examined the present situation of adult education in Environmental Degree Programme in Mikkeli University of Applied Sciences. In addition, teaching methods, adult pedagogy and the best suitable learning processes were examined, as well the adult education policy in Finland.</p> <p>Lifelong learning becomes more important today because of changing working life and the age structure of population. The meaning of new competences becomes more obvious to develop our welfare and strengthen our competitive position in global economy.</p> <p>The challenges in Environmental Degree Programme are connected with adult pedagogy, new teaching methods and new learning environment. The common pedagogical opinion should be created as well the collegial cooperation should be strengthened. The processes and systems of adult education should build more flexible. It means for example more possibilities of virtual studies. The guidance of adult students is very important. Good guidance in the beginning of studies motivates students to continue their studies.</p>		
Keywords adult education, adult pedagogy, environmental technology		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	2
2. AIKUISKOULUTUSPOLITIikka SUOMESSA	2
2.1 Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus	4
2.1.1 Periaatelinjaukset	4
3. AMMATTIKORKEAKOULUJEN AIKUISKOULUTUS	10
3.1 Tutkintoon johtava koulutus	12
3.1.1 Perustutkinto	12
3.1.2 Ylempi amk-tutkinto	12
3.2 Avoin amk-opetus	13
3.3 Erikoistumisopinnot	14
3.4 Täydennyskoulutus	14
3.5 Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen määrien kehittyminen	15
4. AIKUISKOULUTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	17
4.1 Toimintaympäristö	17
4.2 Työelämän muutos	18
5. PEDAGOGISET LÄHTÖKOHDAT	18
5.1 Aikuiskoulutuspedagogiikka	18
5.1.1 Mikkelin ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia	19
5.2 Uudenlaiset oppimisympäristöt	20
5.3 Aikuiskoulutuksen neuvonta ja ohjaus	21
5.4 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	22
5.5 Hyviä käytänteitä	24
6. YMPÄRSITÖTEKNOLOGIAN AIKUISKOULUTUKSEN NYKYTILANNE JA AIKUISKOULUTUSTARPEIDEN KARTOITUS	25
6.1 Nykytilanne	25
6.2 Aikuiskoulutustarvekartoitus ja sen tulokset	27
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	30
7.1 Aikuispedagogiikka	30
7.2 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	31
7.3 Koulutustuotteiden kehittäminen	31
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Tässä kehittämishankkeessa selvitettiin Mikkelin ammattikorkeakoulun tekniikan alaan kuuluvan ympäristöteknologian koulutusohjelman aikuiskoulutuksen nykytilannetta, aikuiskoulutustarpeita ja sitä mihin suuntaan ympäristöteknologian aikuiskoulutusta tulisi jatkossa kehittää. Ympäristöteknologian koulutusohjelman aikuiskoulutustarpeiden selvittämiseksi tehtiin kysely koulutusohjelmasta valmistuneille alumneille sekä tämänhetkisille aikuisopiskelijoille. Lisäksi tässä hankkeessa selvitettiin korkeakoulujen aikuiskoulutuspolitiikkaa Suomessa ja sitä, minkälaiset aikuiskoulutusjärjestelmät tukevat ja edistävät parhaiten aikuisten oppimista ja kehitystä sekä minkälaiset opetusmenetelmät, oppimisprosessit ja pedagogiikka soveltuvat parhaiten aikuiskoulutukseen. Tämä kehittämishanke osaltaan jatkaa Pia Haapean ammatillisessa opettajakorkeakoulussa tekemän kehittämishankkeen esille nostamia kysymyksiä ympäristöteknologian koulutusohjelman aikuiskoulutuksen osalta.

Aikuiskoulutus tulee olemaan yhä tärkeämpi osa koulutus- ja korkeakoulupolitiikkaa. Globalisaation ja tekniikan kehittymisen myötä työelämän osaamistarpeet ja vaatimukset ovat kasvaneet ja ihmiset joutuvat kouluttautumaan aiempaa enemmän ja usein jopa vaihtamaan ammattia. Työelämän muuttuvat vaatimukset ja väestön ikärakenteen muutokset, lähinnä nuorisoikäluokkien pieneneminen aiheuttavat paljon haastetta sekä nuoriso- että aikuiskoulutukseen. Osaamisen merkitys korostuu muuttuvassa työelämässä, se on yhä tärkeämpi hyvinvoinnin voimavara ja kilpailutekijä globaalissa taloudessa sekä tärkeä kilpailutekijä myös koulutuksen tarjoajien keskuudessa. Kilpailussa pärjäävät ne koulutusohjelmat, jotka panostavat opetusmenetelmien kehittämiseen, ovat innovatiivisia ja ymmärtävät T&K-toiminnan merkityksen.

Nykyään ja tulevaisuudessa tarvitaan siis yhä enemmän erilaista osaamista ja elinikäistä oppimista. Väestö Suomessa vanhenee, työvoiman määrä supistuu ja toimintaympäristöt muuttuvat ja kehittyvät. Nämä muutokset aiheuttavat suuria haasteita, mutta myös mahdollisuuksia ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutukseen, johon opetuksen painopiste nuorten ikäluokkien pienen-

essä näyttää siirtyvän; ylempiin amk-tutkintoihin, erikoistumisopintoihin ja täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutus, muuntokoulutukset ja ammatin vaihtaminen, tutkintojen päivittäminen sekä opintonsa keskeyttäneiden päteväyttäminen tulevat olemaan ammattikorkeakoulujen tehtäväkenttää tulevaisuudessa.

Koulutustarjontaa tulee pystyä ennakoimaan ja työelämän vaatimukseen pitäisi reagoida nopeasti. Työelämän muuttuneet osaamisvaatimukset asettavat koulutuksen tarjoajille sekä haasteita että mahdollisuuksia. Vuoropuhelu ja kiinteä yhteistyö työelämän, muiden koulutusorganisaatioiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa on tärkeää, jotta haasteisiin ja osaamistarpeisiin voidaan vastata. Ympäristötekniikan aikuis- ja täydennyskoulutuksessa on paljon mahdollisuuksia esimerkiksi ympäristöterveysvalvontasektorilla. Sille sektorille on tullut EU:n myötä uusia täydennyskoulutusvaatimuksia, jotka on sisällytetty myös kansalliseen lainsäädäntöön. Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristötekniikan koulutusohjelma on ainut Suomessa, joka on profiloitunut ympäristöterveyteen ja näin ollen mahdollisuudet ympäristöterveyden valvontasektorin täydennyskouluttajana ovat hyvät.

Aikuiskoulutuksessa koulutuksen sisältöön pystyy yleensä reagoimaan nopeammin kuin tutkintoon johtavassa nuorisopuolen koulutuksessa, jota säätelevät enemmän valtakunnalliset linjaukset. Sisällön lisäksi koulutustarjonnassa tulisi myös huomioida aluevaikuttavuus, mutta Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristötekniikan koulutusohjelman valtakunnallisesta luonteesta johtuen se ei toteudu. Tämä koulutusohjelma kouluttaa asiantuntijoita koko valtakunnan tarpeisiin.

2 AIKUISKOULUTUSPOLITIikka SUOMESSA

Aikuiskoulutus on yhä tärkeämpi osa koulutus- ja korkeakoulupolitiikkaa sekä työvoima- ja elinkeinopolitiikkaa. Väestö Suomessa vanhenee ja työvoiman määrä supistuu. Työikäisen aikuisväestön osaamisen ylläpitäminen ja

kehittäminen vaatii hallitusohjelman mukaan toimivaa aikuiskoulutusjärjestelmää.

2.1 Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus

Opetusministeriö asetti 16.8.2007 johtoryhmän valmistelemaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta (AKKU), jonka tavoitteena olisi toimiva aikuiskoulutusjärjestelmä. Uudistuksen kautta tarkoitus on vastata työelämän ja työikäisen aikuisväestön osaamistarpeisiin. Uudistuksen yksi suuri tavoite on saada korkea-asteelle oppisopimuskoulutusta tai sen kaltaista täydennyskoulutusta. Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen koulutus rajataan kuitenkin tutkintokoulutuksen jälkeiseen koulutukseen. Esimerkiksi insinööritutkinnon suorittaminen oppisopimuksella ei ole mahdollista. Oppisopimuskoulutus edellyttää koulutuksen järjestäjiltä aivan uudenlaisia ajattelua, mutta samalla se antaa myös uusia mahdollisuuksia työelämän ja koulutusorganisaatioiden väliseen yhteistyöhön. Uudistus kattaa ammatillisen aikuiskoulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen, työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen. (OPM 2009, 7.)

2.1.1 Periaatelinjaukset

Hallitus on hyväksynyt AKKU-johtoryhmän valmisteleman aikuiskoulutuksen periaatelinjaukset ja aikataulun. Periaatelinjauksissa tuli tehdä ehdotukset seuraaviin asioihin:

- *ammattillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen hallinnollisesta selkiyttämisestä ja ohjauksen kehittämisestä*
- *rahoituksen uudistamisesta tukemaan tuloksellisuutta ja ammatillista liikkuvuutta sekä kannustamaan työnantajia koulutuksen järjestämiseen ja yksilöitä oman osaamisen kehittämiseen*
- *työvoimapoliittisen koulutuksen asemasta, tehtävistä, roolista ja hallinnosta osana ammatillisesti suuntautunutta aikuiskoulutusta*

ottaen huomioon työ- ja elinkeinoministeriön perustamista ja aluehallinnon tehtäviä koskevan valmistelutyön eteneminen

- *oppisopimuskoulutuksen edelleen kehittämiseksi ja oppisopimustyyppisen koulutuksen käytöstä korkeakoulutettujen täydennyskoulutuksessa*
- *tarvearvioinnin perusteella koulutuksen tarjonnan laajuudesta ja suuntaamisesta*
- *aikuiskoulutuksen tukijärjestelmien selkiyttämisestä ja aikuisopiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien uudistamisesta yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön nimeämän sosiaaliturvakomitean kanssa*

AKKU-johtoryhmän pääehdotukset ja etuuksia koskevat ehdotukset on käsitelty helmikuussa 2009 ja toimeenpanon on tarkoitus alkaa suuremmassa mittassa 1.1.2010. (OPM 2009, 7-9.) Akku-johtoryhmän toisen väliraportin mukaan (OPM 2009) periaatelinjauksia on kertynyt tässä vaiheessa yhdeksäntoista. Käsitelen tässä tekstissä niistä joitakin, lähinnä ammattikorkeakouluja koskettavia linjauksia peilaten niitä ympäristöteknologian koulutusohjelmaan.

Työ- ja elinkeinohallinnon sekä opetushallinnon toimijoiden kesken tulee kehittää kattavia ja koordinoituja elinikäistä oppimista tukevia ohjaus- ja neuvontapalveluja sekä yksilöiden että yritysten käyttöön. Ohjaus- ja neuvontapalvelujen saatavuutta parannetaan niin sähköisinä palveluina kuin työvoimatoimistojen ja oppilaitosten palveluina.

Mikkelin ammattikorkeakoulussa ja myös ympäristöteknologian koulutusohjelmassa on panostettu viime vuosina ohjauskäytäntöihin varsinkin nuorten koulutuksessa keskeyttämisten vähentämiseksi. Ohjaukseen osallistuvat kaikki omalla panoksellaan, sen lisäksi koulutusohjelmissa on opiskelijavastaavat ja jokaisella vuosikurssilla omat ryhmätutorit ja myös opintotoimistolla on erittäin keskeinen ja tärkeä rooli opiskelijan ohjaus- ja neuvontapalveluissa.

Työssäni olen huomannut, että yksilöllisen ohjauksen tarve korostuu aikuis- koulutuksessa. Aikuisopiskelijoilla on paljon opiskeluun liittyviä kysymyksiä,

joita tulee myös sähköpostitse. Haasteena aikuisten ohjauksessa on ajankäyttöön liittyvät ongelmat ja myös ohjausresurssien oikea mitoitus. Aikuisten lähijaksot ovat viikonloppuisin ja täynnä tehokasta opetusta, jolloin paikan päällä tapahtuva henkilökohtainen ohjausaika on melko lyhyt. Tämän vuoksi kysymyksiä tulee paljon sähköpostilla ja niihin vastaaminen on joskus melko työlästä. Monesti kätevämpää olisi selvittää kasvokkain monia asioita kerralla.

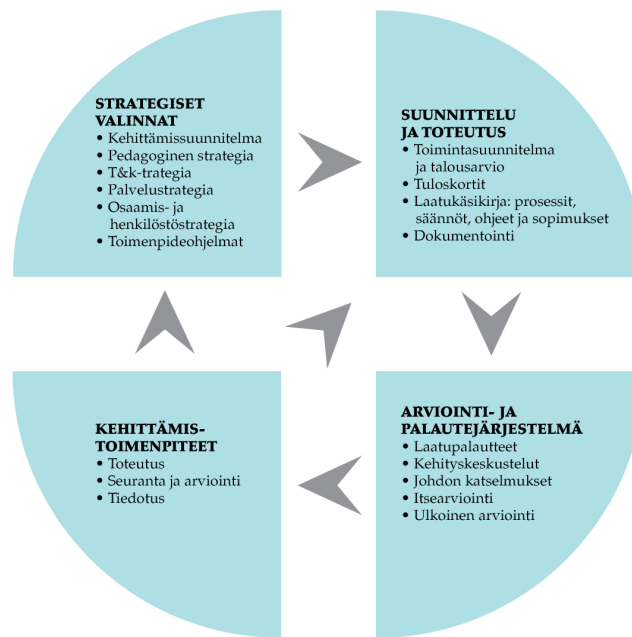
Aikuiskoulutuksen ohjaus- ja neuvontapalveluihin on panostettu myös valtakunnallisesti viime vuosina työ- ja elinkeinoviranomaisten yhteistyönä myös mm. laajalla ESR-hankekokonaisuudella. Esimerkiksi Etelä-Savossa on toteutettu OpinOvi-hanke, aikuiskoulutuksen ohjauspalveluhanke, jossa myös Mikkelin ammattikorkeakoulu on sitoutunut olemaan mukana. Hanketta hallinnoi Etelä-Savon ammattiopisto ja rahoittajana on ESR Itä-Suomen lääninhallitus. Hankkeen tavoitteena on tuottaa Etelä-Savoon asiakaslähtöiset, organisaatioiden yhdessä järjestämät yhden luukun periaatteella toimivat aikuiskoulutuksen ohjauspalvelut.

Aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta tulee vahvistaa kaikilla koulutusasteilla ottamalla aikuiskoulutuksen erityispiirteet vahvemmin huomioon korkeakoulujen, koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten laadunvarmistuksessa, kehittämällä tutkintojärjestelmiä sekä ottamalla toiminnan tuloksellisuus ja laatu vahvemmin huomioon rahoituksessa.

Mikkelin ammattikorkeakoululla on laatujärjestelmä, jota kehitetään ja uudistetaan jatkuvasti. Laatujärjestelmän kehitystyö aloitettiin vuonna 1991 ja ensimmäinen koko ammattikorkeakoulun yhteinen laatukäsikirja julkaistiin vuonna 1997. Nykyinen laatujärjestelmä on kuvattu kolmessa laatukäsikirjassa: Laatutyön yleiset periaatteet, Yhteiset prosessit ja Yhteiset säännöt, ohjeet ja sopimukset.

Lisäksi ammattikorkeakoulun eri yksiköillä voi olla vastaavia periaatteita noudattavia laatukäsikirjoja. Mikkelin ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä on Korkeakoulujen arviointineuvoston auditoima. Järjestelmä kattaa ensisijaisesti tutkintoon johtavan koulutuksen laadunvarmistuksen, mutta sitä on tar-

koitus laajentaa koskemaan myös erikoistumisopintoja ja muuta täydennyskoulutusta. Laatujärjestelmän keskeiset osat on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Mikkelin ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä

Laatutyö Mikkelin ammattikorkeakoulussa on jalkautettu laitoksille siten, että jokaisella laitoksella on oma laatuvaastavansa, joka toimii laitoksen laatutiimin puheenjohtajana ja on lisäksi jäsenenä ammattikorkeakoulun laatutiimissä. Laitoksen laatutiimiin kuuluu henkilökunta jäsenten lisäksi myös opiskelijajäseniä. Laitoksen laatutiimin pääasialliset tehtävät liittyvät palautejärjestelmään ja sen toimivuuden kehittämiseen.

Erittäin tärkeää kirjallisen palautteen antamisen lisäksi on opiskelijoille järjestetyt palautekeskustelutilaisuudet. Tätä palautekeskustelujärjestelmää ollaan uusimassa ympäristötekniikan koulutusohjelmassa, jotta se toimisi nykyistä paremmin. Ongelmana on ollut opiskelijoiden vähäinen osallistumisaste johon muun muassa huonosti sopivista ajankohdista.

Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen tutkintojärjestelmiä sekä muuta lisä- ja täydennyskoulutuksen tarjontaa kehitetään niin, että ne vastaavat joustavasti ja tehokkaasti työelämän ja aikuisväestön tarpeisiin sekä tukevat elin-

ikäistä oppimista samoin kuin työpaikalla tapahtuvaa oppimista sekä työn ja koulutuksen joustavaa vuorottelua. Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen eri muodot kytketään erikseen valmisteltavaan tutkintojen viitekehykseen. Aikaisemmin ja muualla hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä tulee kehittää edelleen ja ottaa se huomioon kansallisen viitekehyksen laatimisessa.

Ympäristötekniikan koulutusohjelman aikuis- ja täydennyskoulutusvastavana olen saanut paljon kyselyjä työelämässä olevilta henkilöiltä siitä, kuinka he voisivat täydentää aiempaa tutkintoaan pätevyityäkseen ympäristöterveysvalvonnan viranomaistehtäviin. He ovat valmistuneet koulutusohjelmista, joissa on paljon esimerkiksi ympäristönsuojeluun liittyviä opintojaksoja, mutta ympäristöterveysosaaminen puuttuu. Tutkinnon osien joustava suorittaminen voisi olla yksi ympäristötekniikan koulutusohjelman kehittämisen kohde.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä tulee myös ympäristötekniikan koulutusohjelmassa kehittää vakiinnuttamalla ja yhtenäistämällä siihen liittyviä prosesseja ja käytänteitä. Aiempaa osaamista voidaan tällä hetkellä tunnustaa hyväksilukumenettelyllä; aiemmin suoritettuja opintoja voidaan lukea hyväksi siinä tapauksessa, että ne ovat joko amk- tai yliopistotasoisia opintoja. Järjestelmän kehittäminen edellyttää sitä, että korkeakouluilla on yhtenäiset periaatteet siitä, miten aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tuo paljon haastetta opettajan työhön ja toimivan järjestelmän aikaansaamiseen liittyvät kiinteästi osaamislähtöiset opetussuunnitelmat, henkilökohtaiset opintosuunnitelmat (HOPS) ja erilaiset osaamisen näyttämisen tavat.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut huolehtivat korkeakoulutettujen kattavista täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuskysyntään vastataan pääosin ammatil-

lisina erikoistumisopintoina ja täydennyskoulutusohjelmina järjestettävällä koulutuksella. Myös näyttötutkintojärjestelmää voidaan hyödyntää lisä- ja täydennyskoulutuksessa.

Ympäristöterveyden ja –suojelun alalla täydennyskoulutuspainetta tulee sekä EU:n myötä että kansallisen lainsäädännön vaatimusten myötä ja yleensäkin ympäristöasioiden globaalisuuden ja kehittymisen vuoksi. EU:n ympäristöterveys- ja ympäristösuojelulainsäädännöstä on myös kansalliseen lainsäädäntöön tullut täydennyskoulutusvelvoite ympäristöterveysvalvontaviranomaisille. Tämä velvoite tuo paljon mahdollisuuksia ja haasteita ympäristötekniologian koulutusohjelman maksulliseen täydennyskoulutukseen ja erikoistumisopintoihin.

Erikoistumisopinnot ovat mielestäni erittäin hyvä keino lisätä työelämässä olevien asiantuntijuutta, koska opinnot ovat riittävän laajat tietyn erityisosaamisen saavuttamiseksi. Opinnot tulee suunnitella kiinteästi yhteistyössä työelämän kanssa, jotta niistä saataisiin molemminpuolinen maksimaalinen hyöty. Se, että ympäristöterveysvalvontasektorilla on lakisääteinen koulutusvelvoite, on hyvä mahdollisuus kouluttajille, koska lakisääteistä koulutusta on aina helpompi saada kaupaksi kuin muuta täydennyskoulutusta.

Työelämä ja erilaiset sidosryhmät ovat perinteisesti olleet hyvin aktiivisesti mukana kehittämässä ympäristötekniologian koulutusohjelmaa. Koulutusohjelmassa on mm. vuosien ajan toiminut ympäristötekniologian neuvottelukunta, joka tuo vahvaa työelämän näkemystä siitä, kuinka koulutusta tulisi kehittää. Työelämäyhteyksistä on myös erittäin paljon hyötyä nuorisopuolen opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saannin kannalta.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutusta kehitetään niin, että se tarjoaa riittävästi myös työikäisen aikuisväestön tarpeisiin vastaavia ja työn ohella tapahtuvaan opiskeluun soveltuvia koulutusmahdollisuuksia. Avoimen ammattikorkeakoulun ja yliopiston tarjontaa monipuolistetaan niin,

että se vastaa nykyistä paremmin työelämän ja työikäisen aikuisväestön korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen kysyntään.

Tutkintoon johtavaa aikuiskoulutusta (teknikosta insinööriksi) on toteutettu ympäristötekniikan koulutusohjelmassa pitkään, mutta jatkossa koulutusta tulee kehittää pitkäkestoisen monimuotokoulutuksen suuntaan, koska koulutettavia ympäristötekniikoita ei enää riitä. Heitä on koulutettu jo vuodesta 1992 lähtien ja kysyntä on selvästi vähentynyt.

Avoimen amk-tarjonnan lisääminen ja kehittäminen on ollut hyvin haasteellista ympäristötekniikan koulutusohjelmassa. Sellaisten vetovoimaisten opintojaksojen kehittäminen, johon saa riittävästi ulkopuolisia osallistujia, on vaikeaa. Avoimen ammattikorkeakoulun opetusta pyritään jatkossa lisäämään mm. polkuopintojen avulla sekä kehittämällä uusia erilaisia koulutus tuotteita. Tällä hetkellä suunnitteilla on muun muassa englanninkielinen virtuaalinen opintojakso avoimen amk:n tarjontaan.

3 AMMATTIKORKEAKOULUJEN AIKUISKOULUTUS

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan aikuisia varten suunniteltua, organisoitua ja järjestettyä koulutusta, jonka tavoitteena on tuottaa nopeasti ja joustavasti työvoimaa kaikkiin ammatteihin, kehittää aikuisopiskeluun soveltuvia opetus- ja oppimismenetelmiä sekä kehittää työyhteisöjä oppiviksi organisaatioiksi. (Auvinen ym. 2005, 74).

Aikuiskoulutukseen osallistujia ovat kaikki aikuisia varten suunniteltuun koulutukseen osallistuvat, iästä riippumatta. Muu kuin aikuiskoulutus on etupäässä nuorille tarkoitettua koulutusta. Aikuisena opiskelu on laajempi käsite, kuin aikuiskoulutuksena tarjotussa koulutuksessa opiskelu. Aikuisena voi opiskella nuorille tai aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa, mutta myös itseohjautuvasti hyödyntämällä koulutusorganisaatioiden ulkopuolisia oppimisympäristöjä, kuten tietoverkkoja tai kirjastoja. (OPM 2007, 17)

Opiskelun määrittelyssä voidaan apuna käyttää käsitteitä formaali-, nonformaali- ja informaali koulutus/oppiminen.

Formaalilla koulutuksella tarkoitetaan koulutusorganisaation järjestämää, tutkintoon johtavaa koulutusta. Formaalisissa järjestelmissä opiskellaan yleensä päätoimisesti. *Nonformaali* koulutus on myös organisoitua, mutta se ei johda tutkintoon. Nonformaalia koulutusta järjestetään oppilaitosten lisäksi esimerkiksi työpaikoilla, kansalaisjärjestöissä tai harrastusryhmissä. Vapaan sivistystyön opinnot ovat enimmäkseen nonformaalia koulutusta. Koulutusorganisaatioiden ulkopuolella tapahtuvaa itseohjautuvaa oppimista kutsutaan *informaaliksi* oppimiseksi. Elämänlaajuisen oppimisen mukaisesti formaalin koulutuksen ohella on tunnustettava myös nonformaalin ja informaalin oppimisen merkitys niin työssä kuin arkielämässäkin. (OPM 2007, 17.)

Ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaan ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin näkökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tehtävänä on myös tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Aikuiskoulutuksen järjestäminen on lain mukaan myös yksi ammattikorkeakoulun tehtävistä. Kaikissa ammattikorkeakouluissa tulee olla nuorten koulutuksen rinnalla ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa aikuisille tarkoitettua ammattikorkeakouluopetusta ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta. Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi ammattikorkeakoulussa järjestetään avointa ammattikorkeakouluopetusta, ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta täydennyskoulutusta. Avoin ammattikorkeakouluopetus perustuu tutkintojen osiin.

AKKU-johtoryhmä on selvittänyt mahdollisuutta laajentaa myös oppisopimuskoulutusta korkeakoulutettujen täydennyskoulutukseen. (Gröhn 2009, 5).

Erikoistumisopintojen tai niitä vastaavien pitkien opintojaksojen lisäksi ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai opistotutkinnon täydentäminen ammattikorkeakoulututkinnoksi voisi sopia oppisopimusopiskeluun. (Gröhn 2009, 38).

3.1 Tutkintoon johtava koulutus

Aikuiskoulutuksessa ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävän koulutuksen tavoitteena on nostaa koulutusjärjestelmän muutoksen vuoksi vanhentunut vähintään opistotasoinen tutkinto ammattikorkeakoulutasoiseksi. (OPM 2008.)

3.1.1 Perustutkinto

Ammattikorkeakoulujen perustutkinto (ammattikorkeakoulututkinto) on ensimmäisen syklin tutkinto. Tekniikan alalla tämä vastaa tekniikan kandidaatin tutkintoa, jonka voi siis suorittaa myös erityisesti aikuisille suunnattuna ja toteutettuna koulutuksena (teknikosta amk- insinööriksi koulutus).

3.1.2 Ylempi amk-tutkinto

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on toisen syklin tutkinto ja se on suunnattu ja toteutettu työikäiselle aikuisväestölle. Ammattikorkeakoululain mukaan opiskelijaksi ottamisen vaatimuksena ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin on perustutkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi kolmen vuoden työkokemus. (OPM 2008.)

Ammattikorkeakouluasetuksen (123/2005, 7 a §) mukaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot asianomaiselta alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten. Lisäksi tavoitteena on antaa

syvälinen kuva asianomaisesta alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn. Edelleen tutkinnon tarkoituksena on antaa valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen, työelämässä vaadittavat hyvät viestintä- ja kielitaito sekä kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet.

Jatkotutkintojen keskeinen osa on ammatillinen opinnäytetyö, työelämän kehittämistehtävä, jonka opiskelija toteuttaa yhdessä työelämän, ensisijaisesti oman työpaikkansa kanssa yhteiseen sopimukseen perustuen. (Kotila 2003, 30).

Insinööriliitto on arvioinut, että alle 10 % ammattikunnan jäsenistä suorittaisi ylempään amk-tutkinnon. (Okkonen 2003, 55). Tutkinnolla on tarkoitus suunnata ja vauhdittaa yksilön urakehitystä ja vaihtoehtoina tulevat kysymykseen yhden tekniikan alan syventäminen, eri tekniikan alojen yhdistäminen tai tekniikan ja muiden koulutusalojen yhdistäminen. (Keskitalo 2005, 53.)

3.2 Avoin amk-opetus

Ammattikorkeakoulut järjestävät myös avointa ammattikorkeakouluopetusta. Opiskelu avoimessa ammattikorkeakoulussa antaa henkilölle mahdollisuuden opiskella ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia tai muita vastaavia koulutuksen osia. Avoimessa ammattikorkeakoulussa tarjottavat opinnot ovat ammattikorkeakoulun hyväksymien opetussuunnitelmien mukaisia opintoja. Ammattikorkeakoulut voivat ottaa avoimen ammattikorkeakouluopetuksen suoritukset huomioon opiskelijavalinnassaan, jolloin sitä voidaan käyttää polkuna ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavaan koulutukseen. (OPM 2008.)

Aikuiskoulutusneuvoston mukaan avoin ammattikorkeakoulu tulee kehittää ammattikorkeakouluopintoihin johtavaksi väyläksi sekä merkittäväksi osaksi ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusta.

3.3 Erikoistumisopinnot

Ammatilliset erikoistumisopinnot ovat ammattikorkeakoulututkintoon pohjautuvia laajoja täydennyskoulutusohjelmia. Opisto- ja korkea-asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen ammattikorkeakouluissa voi suorittaa ammatillisia erikoistumisopintoja. Erikoistumisopintojen laajuus on 30–60 opintopistettä. Ammattikorkeakoulut päättävät ammatillisten erikoistumisopintojen sisällöistä ja opetussuunnitelmista ammattikorkeakoululle määrätyn koulutustehtävän rajoissa. (OPM 2008.)

Aikuiskoulutusneuvoston mukaan ammattikorkeakoulujen erikoistumisopintojen tulee soveltua alueen aikuisten täydennyskoulutustarpeisiin. Ympäristötekniikan koulutusohjelma on monista muista tekniikan alan koulutusohjelmista poiketen valtakunnallinen ohjelma ja opiskelijat tulevat tähän koulutusohjelmaan ympäri Suomen, joten se ei voi palvella pelkästään alueen tarpeita.

3.4 Täydennyskoulutus

Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulut voivat järjestää koulutustehtävänsä puitteissa myös muuta aikuiskoulutusta. Ammattikorkeakoulut järjestävät erilaisia täydennyskoulutuksia, mm. lyhytkursseja, tilattua koulutusta asiakkaiden tarpeiden mukaan, henkilöstökoulutusta, omaehtoista ja työvoimapoliittista koulutusta.

Täydennyskoulutus sisältää kaiken tilauksesta tapahtuvan koulutuksen ja se suunnitellaan ja tarjotaan tietyn opiskelijaryhmän tarpeisiin, mutta myös tutkinnon osien suorittaminen on mahdollista toteuttaa täydennyskoulutuksen yhteydessä. (OPM 2008.)

3.5. Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen määrien kehittyminen

Suomi on aikuiskoulutukseen osallistumisessa monilla mittareilla mitattuna maailman kärkimaita. Opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa 2007-2012 on asetettu aikuiskoulutuksen osallistumistavoitteeksi 60% osallistuminen vuosittain. Korkeakoulutetut osallistuvat muita ryhmiä enemmän aikuiskoulutukseen ja naiset miehiä aktiivisemmin. Naisista koulutuksiin oli v. 2006 osallistunut noin 60 % ja miehistä 45 %. Alueellisesti aikuiskoulutukseen osallistutaan eniten eteläisessä Suomessa (55 %) ja erityisesti kaupunkimaisissa kunnissa.

Taulukkoon 1 on koottu tietoa ammattikorkeakouluissa opiskelevien työkäisten määristä ja kehityksestä. Sen mukaan ylempi amk-tutkinto ja avoin amk-opetus ovat kasvussa. Ylemmän amk-tutkinnon kasvu johtunee toiminnan vakinaistamisesta. Ylempi amk-tutkinto vakinaistettiin vuonna 2005. Esimerkiksi Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristötekniologian koulutusohjelmasta valmistuneet opiskelijat ovat jo useiden vuosien ajan kyselleet mahdollisuutta suorittaa ylempi amk-tutkinto samassa koulutusohjelmassa, josta ovat valmistuneet eli halukkuutta ylempien tutkintojen suorittamiseen on ainakin tällä alalla. Ylempään amk-tutkintoon johtava koulutus alkaa ympäristötekniologian koulutusohjelmassa syksyllä 2009 teemalla kestävä yhdyskunta.

Taulukon 1 mukaan ammattikorkeakoulun perustutkintoa sekä ammatillisia erikoistumisopintoja suorittavien määrä näyttäisi vähenevän aikuisten keskuudessa. Perustutkintoja suorittavien aikuisopiskelijoiden määrän vähentyminen on tekniikan alalla yhteydessä teknikkokoulutuksen loppumiseen vuonna 1998. Esimerkiksi ympäristötekniologian koulutusohjelmassa tekniikosta insinööriksi koulutusta on ollut jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan ja teknikoita ei enää riitä koulutettavaksi.

Aikuiskoulutuksen kysyntään vaikuttavat yleensä myös vaihtelut taloussuhdanteissa. Noususuhdanteen aikana aikuisopiskelijoiden määrät yleensä pienenevät ja laskusuhdanteen aikana vastaavasti kasvavat. Tämä kasvu on jo

näkyntä mm. ympäristötekniikan koulutusohjelman tämän vuoden hakijatilastoissa sekä nuorten puolen koulutuksen että aikuiskoulutuksen osalta. Hakijamäärät ovat kasvaneet. Sama suuntaus näkyy myös valtakunnallisesti ammattikorkeakoulujen hakijamäärissä. Lisäystä edellisvuoteen verrattuna on noin 17 %.

TAULUKKO 1. Ammattikorkeakoulujen työikäisille tarkoitettujen koulutuksen opiskelijamäärät vuosina 2001-2007 (Opetusministeriö 2008:36, s. 23)

Ammattikorkeakoulun järjestämä koulutus	2001	2003	2005	2007
Ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijamäärä	21 099	21 615	21 387	20 158
Ylempi amk-tutkinto, opiskelijamäärä	0	448	1 053	3 431
Ammatilliset erikoistumisopinnot, opiskelijamäärä	6 262	7 702	8 037	6 185
Avoin amk-opetus (ei sisällä amk omia opiskelijoita)	6 500	9 311	9 913	11 399

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Suomen väestön määrä on vuonna 2020 noin sataviisikymmentäkuusi tuhatta suurempi kuin vuonna 2005. Väestön ikärakenne tulee ennusteen mukaan muuttumaan siten, että ikääntyvän väestön osuus koko väestöstä kasvaa suhteessa nuorempiin ikäluokkiin. 60 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien ikäryhmien osuus koko väestöstä lisääntyy voimakkaasti ensi vuosikymmenen aikana. Näihin ikäryhmiin kuuluvia tulee olemaan vuonna 2020 yli 450 000 henkeä enemmän kuin vuonna 2005. (Kumpulainen 2007, 22.) Tämä tarkoittaa väijäämättä vähennystä nuorisopuolen koulutuksessa, jonka vuoksi aikuiskoulutukseen ja sen kehittämiseen tulisikin nyt panostaa entistä enemmän.

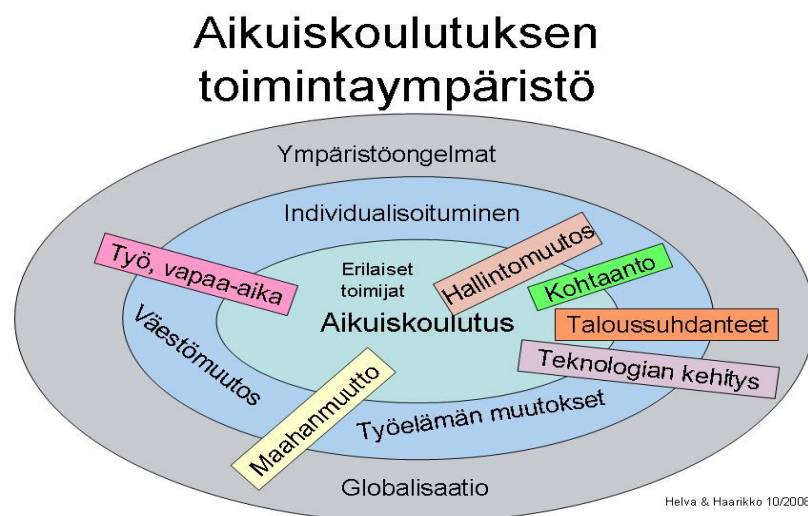
Opetusministeriön mukaan nuorten, noin 20-vuotiaiden ikäluokka tulee kasvamaan vielä vuoteen 2012 saakka, mutta sen jälkeen alkaa ko. ikäluokan väheneminen. Tämä tarkoittaa väijäämättä myös aloituspaikkojen vähentämistä

eri koulutusohjelmissa tai esimerkiksi nuorten ja aikuiskoulutuksen aloituspaikkojen yhdistämistä.

4 AIKUISKOULUTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

4.1 Toimintaympäristö

Aikuiskoulutuksen toimintaympäristöllä kuvataan sitä kenttää, jossa strategian kohteena oleva aikuiskoulutus toimii. Kenttä on nykyään monien haasteiden edessä ja aikuiskoulutus vaatiikin uudenlaisia toimintatapoja ja muotoja. Kuvassa 2 on esitetty Helvan ym. kehittämä kuva aikuiskoulutuksen toimintaympäristöstä. Sen mukaan toimintaympäristöön vaikuttavat yleisen tason muuttujina ympäristöongelmat ja globalisaatio. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat työelämän muutokset, väestönmuutos ja individualisoituminen.

KUVA 2. Aikuiskoulutuksen toimintaympäristö

Keskiössä on aikuiskoulutus, jonka toimintakentässä on erilaisia toimijoita. Haasteena aikuiskoulutukselle ulommalta kehältä tulevat taloussuhdanteet, teknologian kehitys, maahanmuutto sekä työ- ja vapaa-aikakäsitteiden muuttuminen. Taloussuhdanteiden syklit ovat nopeutuneet ja tarve nopeaan reagointiin on lisääntynyt. Sisemmältä eli kansalliselta kehältä aikuiskoulutuksen haastavat näiden lisäksi kohtaanto-ongelma sekä hallintomuutos. Kohtaannol-

la tarkoitetaan työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaamista. Yksilön vastuu tulee kasvamaan ja yhteisöllisyys vähenemään. Työelämän muutokseen kuuluu eri toimialojen väliset rakennemuutokset ja väestönmuutoksella tarkoitetaan sekä muuttoliikettä että eri ikäryhmien kokoon liittyviä muutoksia. Nuoret ikäluokat pienenevät ja väestö vanhenee. (Länsi-Suomen lääninhallitus 2009.)

4.2 Työelämän muutos

Työelämän muutos ja ikärakenteen kehitys sekä pyrkimykset tuottavuuden parantamiseen korostavat aikuiskoulutuksen tehtäviä. Osallistumisasteen kasvattamisen lisäksi tarvitaan myös laadun, osuvuuden ja tehokkuuden parantamista. Työssäkäyvä väestö tarvitsee jatkuvaluonteisesti osaamisen päivittämistä ja lisäämistä. Työikäisen aikuisväestön osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii toimivaa aikuiskoulutusjärjestelmää.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksella (AKKU) yritetään selkiyttää hajanaista hallintoa, rahoitusta, etuuksia ja koulutustarjontaa. Ammatillisesti suuntautuneella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammatillista aikuiskoulutusta, korkeakoulujen aikuiskoulutusta, työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta sekä työnantajan maksamaa ja organisoimaa henkilöstökoulutusta. (OPM 2007, 34-35.)

5 PEDAGOGISET LÄHTÖKOHDAT

5.1 Aikuiskoulutuspedagogiikka

Aikuiskoulutuksessa tulee käyttää parhaita aikuispedagogisia ratkaisuja ja metodeja ottaen huomioon aikuisten elämäntilanteesta johtuvat erityistarpeet. Aikuiskoulutuksessa laadun parantaminen ja varmistus ovat keskeisiä tehtäviä. Aikuisia kouluttavien opettajien aikuispedagogisen osaamisen ja koulu-

tusalan tietojen tulee olla ajan tasalla ja aikuisopinnot on kaikilla koulutus-tasoilla järjestettävä niin, että huomattava osa opinnoista voidaan toteuttaa työn ohella, mahdollisesti osana omaa työtä. Kaikilla koulutustasoilla tulee myös hyödyntää mahdollisimman paljon verkko-opetusta ja tietoverkkoja. (Aikuiskoulutusneuvosto 2008.)

5.1.1 Mikkelin ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia

Mikkelin ammattikorkeakoulun (MAMK) pedagogisen strategian mukaan sen tulee tukea MAMK:n kehittämissuunnitelman (KESU 2012) tavoitteiden toteutumista. Strategiassa kuvataan opetuksen, oppimisen, opintojen ohjauksen ja arvioinnin yhteiset toimintaperiaatteet ja määritetään kehittämistavoitteet ja toimenpiteet. MAMK:n pedagogisen strategian mukaan oppiminen on koko eliniän kestävä prosessi ja oppimisen tavoitteena on kriittinen, ymmärtävä ja syvälinen asioiden osaaminen ja taito käyttää oppimaansa työelämässä. Strategian mukaan jokaisella on vastuu omasta oppimisestaan ja oppijaa kannustetaan tavoitteelliseen oppimiseen, omatoimisuuteen, osallistumiseen, opiskelutaitojen kehittämiseen sekä tutkivaan ja kehittävään työtoteeseen.

Opettajat ja ohjaajat käyttävät monipuolisia opetus-, ohjaus- ja työmenetelmiä ja heillä on valmiuksia ohjata oppijaa yksilöllisessä oppimisprosessissa sekä tiedon ja toiminnan yhteensovittamisessa. Tavoitteena on, että henkilökunnan osaaminen on ajantasaista ja että se kehittyy mm. tutkimus- ja kehitystoiminnan, palvelutoiminnan ja opetuksen vuorovaikutuksessa.

Ympäristötekniikan koulutusohjelmassa on ollut T&K-toimintaa hyvinkin paljon aiempina vuosina, samoin kuin palvelutoimintaa, mutta tilanteet vaihtelevat ja näihin toimintoihin tulee edelleen panostaa. Tällä hetkellä Mikkelin ammattikorkeakoulussa on meneillään osaavampi MAMK hanke ja sen tiimoilta myös palvelutoimintaa pyritään kehittämään mm. tuotteistamalla sekä asiantuntija-, koulutus että muuta palvelutoimintaa.

5.2 Uudenlaiset oppimisympäristöt

Oppimisympäristön käsite on syntynyt kuvaamaan perinteisestä opettajajoh-
toisesta ja esittävästä luento-opetuksesta poikkeavia koulutusikäntöjä. Niil-
lä tarkoitetaan esimerkiksi työprojekteja, simulaatioita, tai ongelma-keskeistä
opiskelua. Oppimisympäristön erottaa usein perinteisestä luokka- ja kurssi-
pohjaisesta opetuksesta siten, että oppimisympäristössä korostuu oppijan oma
aktiivisuus ja itseohjautuvuus ja opiskelijoilla on mahdollisuus olla suoraan
vuorovaikutuksessa opittavan asian kanssa. Myös opetuksen suunnittelussa
korostuu ongelma-keskeisyys oppiainekeskeisyyden sijasta ja opiskelu on ko-
konaisvaltaista ja ajallisesti pitkäkö prosessi lyhytkestoisten oppituntien si-
jasta. Opiskelijan tukena on erilaisia tukihenkilöitä, mentoreita ja asiantuntija-
verkostoja ja opettajan rooli on muuttunut opettajasta ohjaajaksi. (Matikainen
ym. 2001, 29-30.)

Opiskelu-ympäristöllä on tärkeä merkitys. Opiskelun onnistumiseksi tulee inf-
rastruktuuri olla kunnossa eli opiskelurauha kotona, tietoliikennevälineet
käytettävissä, kirjasto lähellä ja yhteydet toisiin opiskelijoihin mahdolliset.
(Hakulinen ym., 14.)

Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristö-
teknologian aikuiskoulutuksessa
olevat opiskelijat ovat toivoneet lisää mahdollisuuksia suorittaa opintojaksoja
virtuaalisesti, lähinnä vaihtoehtoisten ammattiopintojen ja vapaasti valittavien
opintojaksojen osalta. Eli niiden opintojen osalta, joista ei järjestetä aikuisopis-
kelijoille erikseen lähio-
petusta, vaan tarjonta on integroitu nuorten koulutuk-
seen. Opiskelijat ovatkin käyttäneet paljon hyväkseen virtuaali-
amk:n tuomia
mahdollisuuksia suorittaa esimerkiksi vapaasti valittavia opintoja. Virtuaali-
opintoja tulisikin edelleen kehittää ja monipuolistaa, koska ne mahdollista-
vat ajasta ja paikasta riippumattomat opiskelumahdollisuudet. Virtuaaliopin-
not myös hyödyntäisivät nuorisopuolen opiskelijoita, joilta puuttuu suorituk-
sia esimerkiksi perusopinnoista opintojen viivästymisen vuoksi. Myös työ-
elämän mahdollisuuksia tulisi hyödyntää puhuttaessa uusista oppimisympä-
ristöistä.

5.3 Aikuiskoulutuksen neuvonta ja ohjaus

Opintojen ohjaus on käsitteenä hyvin monitulkintainen ja erityisesti aikuisohjaus on varsin uusi ja selkiintymätön käsite. Ohjaus voidaan käsittää toimintakäytännöiksi, joiden tavoitteena on auttaa yksilöitä tekemään perusteltuja päätöksiä ja siirtymiä niin henkilökohtaisessa, koulutuksellisessa kuin työuraan liittyvässä elämänculussa. Ohjaus kytketään tämänsuuntaisissa määrityksissä vahvasti päätöksenteon ja valintojen teon tukemiseen. Ohjauksen tehtävänä on auttaa yksilöitä rakentamaan urapolkuaan omien päätösten ja ratkaisujen kautta läpi elämäncakaren. (Pajarinen ym. 2004, 15.)

Matka opettajasta ohjaajaksi alkaa siitä, että kukin miettii omaa minäkuvaansa. Opettajan suhde oppijoihin on yhteydessä siihen, miten hän arvostaa itseään ja muita ihmisiä. Kiintymys, hellyys ja rohkaisu luovat hyvän oppimialustan vaikka miten vaikealle asialle. Kaikki nämä liittyvät elämäncakallintaan ja laajemmin maailmankuvan tiedostamiseen. (Hakulinen ym, 3.)

Aikuisopiskelijoiden ohjauksen kehittäminen on monesta syystä ajankohtainen asia ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen opiskelijoista noin 20 % on aikuisopiskelijoita. Aikuisopiskelijoiden määrän arvioidaan lähitulevaisuudessa kasvavan sekä pitkäkestoisissa tutkintoon johtavissa että lyhytkestoisissa koulutuksissa. (Putkuri 2007, 2.)

Aikuisille uraohjaus ja -suunnittelu ovat haasteellisia, koska työelämän muutokset tuovat nykypäivänä vaatimuksia koulutukseen ja sen suunnitteluun, sekä koulutukseen hakevan omaan urasuunnitteluun. Ohjauksella edesautetaan hakijan alalle hakeutumista, ammatin valintaa, opiskeluun orientoitumista, opiskelemaan hakemisen vahvistamista ja ehkäpä uuden ammatin valintaa vielä aikuisiällä. (Haapasilta ym. 2008, 11.)

Ohjaus on vuorovaikutusta hakijan ja ohjaajan kesken. Ohjaajalta ohjaus edellyttää taitoa kohdata toinen ihminen, ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja sekä koulutustuntemusta. Aikuishakijalle neuvonta ja ohjaus ovat tärkeitä osia

hänen oman päätöksensä vahvistamisessa hakeutua opintoihin. Aikuisten ohjaushaasteet tulevat muuttumaan koko ajan haasteellisimmiksi väestön ikääntyessä ja tällä on vaikutuksensa myös ohjauspalveluiden luonteeseen. (Haapasilta ym. 2008, 10-11.) Hyvän ohjauksen kriteerinä on se, että ohjattava kokee päässeensä asioissa eteenpäin ohjauksen jälkeen. (Kurikkala 2006, 8).

Aikuisten ohjaajalla tulee olla vastaanottava ja positiivinen suhtautumistapa ohjattavaan ja hänen tarpeisiinsa. Aikuisten ohjaajalta vaaditaan keskittymistä ohjattavan tilanteeseen ja kykyä ymmärtää koko ohjattavan kehitysprosessi. (Haapasilta ym. 2008, 10-11.)

5.4 Aiemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT)

Valtioneuvoston asetuksen ammattikorkeakouluista (352/2003) mukaan ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että opiskelija saa tutkintosäännössä määrätyin perustein lukea tutkintoa suorittaessaan hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan vastaavia opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja ja harjoittelua muilla samantasoisilla opinnoilla taikka vastaavalla harjoittelulla tai työkokemuksella.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on ollut kehittämisen kohteena koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa jo pitkään. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on tärkeää elinikäisen oppimisen politiikan toteutumisessa. On varauduttava aitoon elinikäiseen oppimiseen, johon kuuluu osaamisen päivittäminen ja sen tunnustaminen. Osaamista ei synny ainoastaan muodollisessa koulutuksessa. (OPM 2007:4, 11.)

Työryhmän mukaan korkeakoulujen tulee ottaa käyttöön ja kehittää menetelmiä joilla opiskelija voi todistaa osaamistaan hyväksiluvun saamiseksi ja/tai opiskelijan aikaisempi osaaminen voidaan ottaa huomioon opintojakson suoritustavassa tai laajuudessa. Aiemmin hankitun osaamisen näyttötapoja

ovat mm. esseet, haastattelut, kuulustelut, oppinnäytteet, oppimispäiväkirjat, portfoliot, opetusnäytteet, esitelmät ja muut taidonnäytteet.

Opetusministeriön AHOT-työryhmän mukaan opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tehdä hakemus hyväksiluettavista opinnoista korkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Hakemuksen liitteenä on toimitettava tarvittavat tiedot osaamisesta. Tämän jälkeen korkeakoulu käsittelee hakemuksen ja arvioi osaamista koskevat näytöt. (OPM 2008, 35.)

Aiemmin hankitun osaamisen hyväksiluvuista tulee antaa hakijoille tietoa jo hakuajankana mahdollisimman konkreettisesti. Koulutusalojen ja -ohjelmien tiedoista tulee ilmetä millä perusteilla kullekin alalle voidaan hakea hyväksilukuja aiempien opintojen, työkokemuksen ja harrastustoiminnan yhteydessä kertyneen osaamisen. Tieto tulee olla mahdollisimman tarkalla tasolla, esimerkiksi yksilöiden opintopistemäärä hyväksiluvuista, joita alan yleisimmistä pohjakoulutuksista voi kussakin koulutusohjelmassa saada hyväksi. Avoimet ja selvät linjaukset aiemmin hankitun osaamisen hyväksiluvuissa tuovat hakijat ja opiskelijat samalle lähtöviivalle, ja ne edistävät yhtenäistä kohtelua kaikille. (Haapasilta ym. 2008, 18.)

Hyväksilukumenettelyissä on paljon kehitettävää ympäristötekniikan koulutusohjelmassa. Ihanteellista olisi, jos aikuisopiskelijalle voitaisiin tehdä HOPS jo hyvissä ajoin ennen opintojen aloittamista. Käytännössä tämä ei kuitenkaan vielä ole toiminut, mutta siihen tulisi pyrkiä. Aikuisena opiskelevalla, kenties samaan aikaan työelämässä olevalle, perheelliselle opiskelijalle tällä tiedolla on suuri merkitys hänen tehdessään valintojaan ja sitoutuessaan niihin. Hakuajankana tämä tieto tulee olla jollain tasolla jo hakijan oppaassa tai sitä täydentävällä www-sivulla. Hyväksymisen jälkeen tieto tulisi tarkentua opinto-oppaassa.

Opiskelijaksi valituille tuleekin hyväksymiskirjeen mukaan liittää tietoa siitä, miten hyväksilukuja haetaan ja myönnetään, jotta opiskelija voi alustavasti pohtia, minkälaista aiemmin hankittua osaamista hänellä on. Myös opinto-

oppaissa olevien osaamistavoitteiden kuvausten tulisi olla riittävällä tasolla, jotta opiskelija voi suhteuttaa hänellä olevaa osaamistaan opintojakson tavoitteisiin ja käynnistää hyväksiluvun hakuprosessin. Kirjallista informaatiota tulee täydentää henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta, jota hakijan ja uuden opiskelijan tulee saada aina tarvittaessa. Ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena ammattikorkeakoulussa on saada motivoituneet ja innostuneet opiskelijat suorittamaan tutkintonsa ajallaan. (Haapasilta ym. 2008, 18.)

5.5 Hyviä käytänteitä

Aikuisopiskelijoiden kokemukset aiemmasta opiskelusta ja oppimisesta voivat usein olla vuosien takaa ja näin ollen aikuisopiskelija tarvitsee opiskelutaitojen harjoittelemista ja tietoa tämänhetkisistä vaatimuksista. Työssäni aikuiskouluttajana olen huomannut, että esimerkiksi sähköiset oppimisympäristöt ovat luoneet paljon paineita aikuisopiskelijoille heti opintojen alussa. He ovat aivan ymmällään kaikista uusista järjestelmistä ja miettivät sitä, kuinka he yleensä voivat opinnoistaan selvitä, kun jo alku tuntuu niin hankalalta ja opiskelu on niin erilaista kuin ennen. Nämä muutokset koulutusjärjestelmissä ja opiskelutavoissa sekä -menetelmissä lisäävät huomattavasti aikuisopiskelijoiden ohjauksen tarvetta.

Aikuiskoulutuksessa opintojen onnistunut aloitus ja motivointi ovat erittäin tärkeitä. Jos aloitus on onnistunut, se tietää yleensä hyvää myös opintojen jatkolle. Hyvä aloitus luo pohjan turvalliselle, motivoivalle ja yhteisölliselle oppimisilmapiirille. Aloitukseen liittyvät orientoivat opinnot ja niihin liittyvät tehtävät tuovat esille opiskelijoiden arkikäsitteet, kokemukset ja osaamisen. (Koivumäki ym. 2007, 4.)

Syventävät case-tehtävät yhdistävät teoriaa käytäntöön ja niiden yhteisellä käsittelyllä luodaan yhteistä ymmärrystä ja ohjataan oppimista tavoitteiden suuntaan. Opiskelijoiden esitykset ja vuorokuuntelu ovat usein hyvin hedelmällisiä oppimistilanteita ja antavat tilaa erilaisille näkemyksille ja systemaat-

tinen palautteen kerääminen mahdollistaa opetuksen ja opetusjärjestelyjen jatkuvan parantamisen. (Koivumäki ym. 2007, 4.)

Opiskelija tarvitsee palautetta päästäkseen eteenpäin työskentelyssään. Kun opiskelija oivaltaa heti HOPS-keskustelun jälkeen ohjauksen ja palautteen merkityksen, se tukee opiskelijaa koko koulutuksen ajan. Tämä on perustaa hyvän motivaation säilymiselle, jota aikuisopiskelijat erityisesti tarvitsevat, koska heidän olosuhteensa vaihtelevat hyvin paljon. (Hakulinen ym., 14.)

Pedagogisessa toimintamallissa myös opintojen lopetusvaihe on tärkeä osa opintoja. Se on vaihe, jossa pohditaan ja arvioidaan yhdessä opiskelijoiden kanssa oppimistavoitteiden saavuttamista ja asiantuntijuuden kehittymistä. (Koivumäki ym. 2007, 4.)

6 YMPÄRISTÖTEKNOLOGIAN AIKUISKOULUTUKSEN NYKYTILANNE JA AIKUISKOULUTUSTARPEIDEN KARTOITUS

6.1 Nykytilanne

Tällä hetkellä Mikkelin ammattikorkeakoulun ympäristötekniikan koulutusohjelmassa on 1 vuosikurssi aikuisopiskelijoita tutkintoon johtavassa tekniikasta insinööriksi (AMK) koulutuksessa. Ryhmä aloitti vuonna 2007 ja suurin osa heistä valmistuu vuoden 2009 aikana. Tekniikasta insinööriksi koulutuksia on toteutettu viisi kertaa aiemmin vuodesta 1992 alkaen. Syksyllä 2009 aloitetaan ensimmäistä kertaa pitkäkestoinen tutkintoon johtava monimuotokoulutus, jossa pääsyvaatimuksena on soveltuva tekniikan alan ammatillinen tai opistotasoinen tutkinto. Monimuotokoulutus tuo varmasti haastetta ja normaalia enemmän ohjaustarvetta, koska ryhmä tulenee olemaan melko heterogeeninen.

Syksyllä 2009 aloitetaan myös ympäristötekniikan ylempään amk- tutkintoon johtava koulutus ja myös se toteutetaan tuolloin ensimmäistä kertaa.

Ympäristötekniikan koulutusohjelmassa on toteutettu 30 opintopisteen laajuiset erikoistumisopinnot yhteensä viisi kertaa, viimeisin vuonna 2008. Erikoistumisopintojen aiheina ovat olleet "Johtaminen ja hallintomenettely", "Elintarvikehygieniä ja ruokaturvallisuus", "Elintarviketurvallisuus", "Sisäilmamittaukset ja niiden arviointi" sekä "Ilmanlaadun tarkkailu". Opinnot on suunniteltu työelämästä tulleen tarpeen mukaisiksi. Erikoistumisopinnoissa olleet opiskelijat ovat pääsääntöisesti erittäin motivoituneita ja sitoutuneita opiskeluun. Läpäisyaste vuonna 2008 olleissa johtamisen ja hallintomenettelyjen erikoistumisopinnoissa oli lähes 90 %.

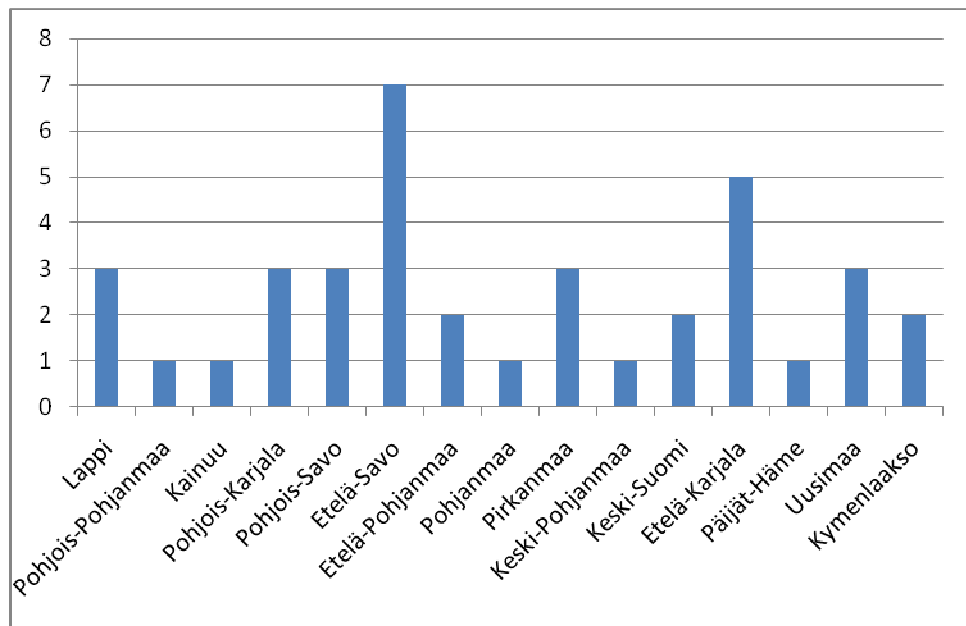
Avoimen amk:n opintojaksot eivät ole pääsääntöisesti toteutuneet, koska niihin ei ole saatu riittävästi ulkopuolisia osallistujia. Lukuvuonna 2009-2010 avoimeen on suunniteltu viisi 2-5 opintopisteen laajuista opintojaksoa. Avoimen amk:n koulutuksessa on vielä paljon kehitettävää. Sitä yritetään lisätä mm. polkuopintojen avulla.

Maksullisena täydennyskoulutuksena ympäristötekniikan koulutusohjelmassa on toteutettu vuodesta 1995 lähtien Forum Mikkeli, joka on vuosittain järjestettävä ympäristöterveydenhuollon 2-päiväinen seminaari lähinnä ympäristöterveyden ja -suojelun viranomaisille suunnattu koulutus. Lisäksi on järjestetty neljä kertaa vesi- ja ruokamyrkytyssepidemioiden selvityspäivät vuosina 2005-2008 sekä vesi- ja uimalaitosturvallisuuskoulutuksia toistakymmentä kertaa ja niihin liittyviä osaamistestauksia. Myös useita hygieniasaamiskoulutuksia ja -testauksia on järjestetty. Koulutuksiin on osallistunut useita satoja henkilöitä ja usein täydennyskoulutustilaisuudet on opinnollistettu ja niihin on osallistunut paljon myös koulutusohjelman opiskelijoita. Näissä tilaisuuksissa opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus saada uusinta tietoa työelämän asiantuntijoilta ja työelämän kontakteja.

6.2 Aikuiskoulutustarvekartoitus ja sen tulokset

Tätä kehittämishanketta varten tehtiin koulutustarvekysely 10.10.2008 Mikkelin ammattikorkeakoulun alumnitilaisuudessa ympäristötekniikan koulutusohjelmasta valmistuneille alumneille. Suurin osa vastaajista työskentelee ympäristöterveysvalvonnan viranomaistehtävissä kunnissa. Kyselyyn vastasi 38 henkilöä.

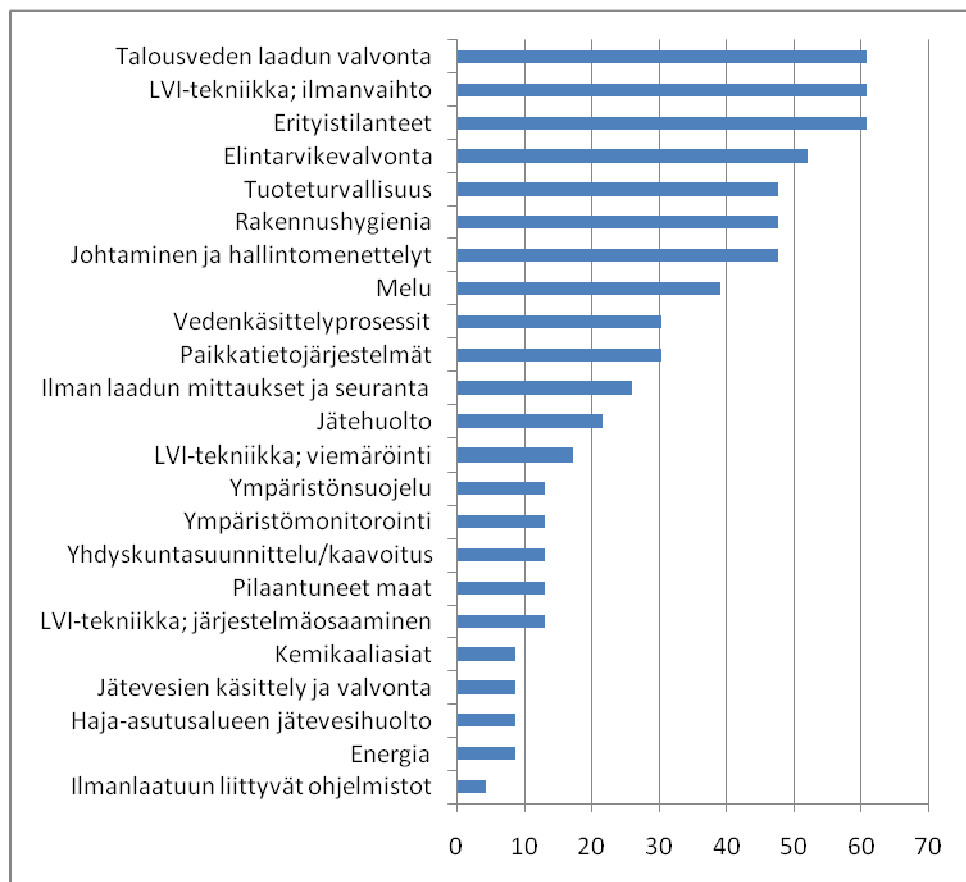
Vastaajien työpaikkojen sijainti maakunnittain on esitetty kuvassa 3, josta voidaan todeta, että ympäristötekniikan koulutusohjelmasta työllistytään ympäri Suomea. Koulutusohjelman opiskelijat tulevat myös ympäri Suomea johtuen siitä, että ko. koulutusohjelma on valtakunnallinen ja ainut ympäristöterveyteen profiloitunut koulutusohjelma Suomessa. Vastaajista suurin osa, lähes 80 % oli ollut työelämässä yli 10 vuotta.

KUVA 3. Vastaajien työpaikan sijainti maakunnittain.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin vastaajien täydennyskoulutustarvetta ympäristötekniikan eri osa-alueilla. Kyselytulosten (kuva 4) perusteella suurin täydennyskoulutustarve liittyy talousveden laadun hallintaan, lvi-

tekniikkaan, lähinnä ilmanvaihtotekniikkaan sekä erityistilanteisiin. Talousveden ja erityistilanteisiin liittyvä koulutustarve lienee seurausta Suomessa viime vuosina ilmenneistä suurista vesiepidemiatapauksista, jotka ovat työllistäneet paljon ympäristöterveysvalvontaviranomaisia. Myös elintarvikevalvontaan, tuoteturvallisuuteen sekä rakennushygieniaan ja hallintomenettelyihin toivotaan saavan täydennyskoulutusta. Selkeästi myös nuo aihealueet ovat olleet ajankohtaisia ympäristöterveysvalvontasektorilla eli koulutustarpeet näyttävät liittyvän työelämän koulutustarpeisiin ja -vaatimuksiin.

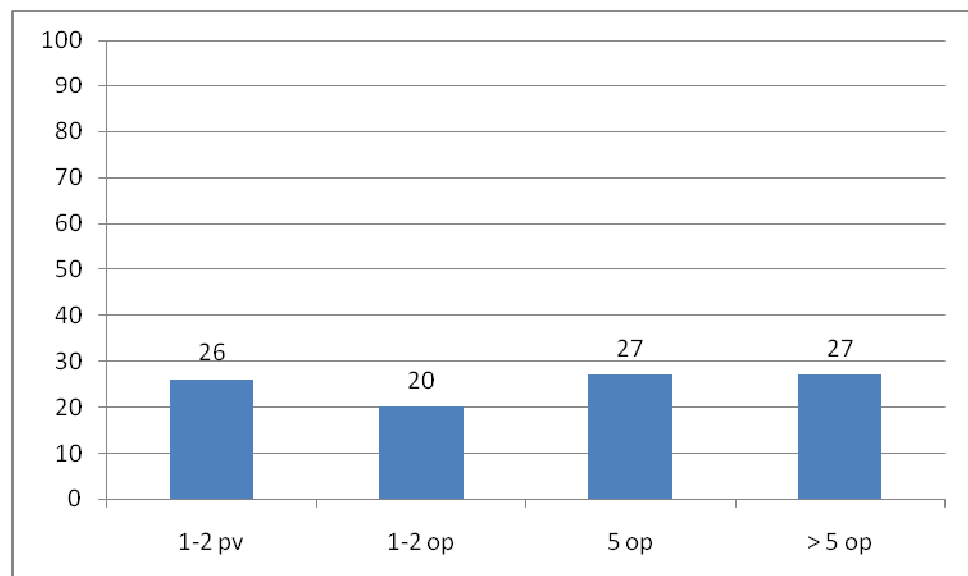

KUVA 4. Täydennyskoulutustarve ympäristötekniikan eri osa-alueilla (% vastaajista).

Kyselyssä tiedusteltiin myös sopivinta koulutusmuotoa. Tulosten perusteella avoin amk oli suosituin, yli puolet vastaajista oli sitä mieltä että se oli sopivin koulutusmuoto. Reilu kolmannes kannatti virtuaaliopintoja ja loput maksullista täydennyskoulutusta. Avoimen amk:n suosio ei kuitenkaan näy

MAMK:ssa toteutuneina avoimen amk:n opintopisteinä. Tämä johtunee siitä, että avoimen kurssitarjonnassa ei ole tarjolla sellaisia ammatillisia opintojaksosia, joita tarvitaan. Työelämässä olevat aikuiset tarvitsevat oman alan ammatillisia opintoja ja avoimen opintojaksot ovat yleensä perusopintoja tai vapaasti valittaviin soveltuvia opintoja. Lisäksi avoimessa amk:ssa tulee olla riittävästi ulkopuolisia osallistujia, vähintään 15 henkilöä, jotta ne toteutuvat. Ympäristötekniikan koulutusohjelman aikuisopiskelijat käyttävät aika paljon virtuaaliammattikorkeakoulun tarjontaa vapaasti valittavien opintojen osalta, koska ne on helppo toteuttaa kotikoneelta verkon kautta ja ovat lisäksi tutkinto-opiskelijalle maksuttomia.

Lähes kolmannes vastaajista piti viiden opintopisteen tai sitä laajempaa opintokokonaisuutta sopivimpana laajuutena (kuva 5). Myös 1-2 päivän täsmäkoulutus sai melkein yhtä suuren kannatuksen.

KUVA 5. Sopivin koulutuksen laajuus (% vastaajista).

Haastetta ja uusia mahdollisuuksia ympäristötekniikan koulutusohjelman täydennyskoulutukseen tuo se, että ympäristöterveys- ja ympäristönsuojelusektorilla toimiville viranomaisille on tullut lakisääteinen täydennyskoulu-

tusvelvoite. Eli jatkossa tarvitaan räätälöityä täydennyskoulutusta ko. alan eri osa-alueista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Näkisin, että ympäristötekniikan koulutusohjelman aikuiskoulutuksen haasteet tulevat lähinnä aikuispedagogiikan kysymyksistä liittyen uusiin opetusmenetelmiin ja uusiin oppimisympäristöihin. Lisäksi haasteita tulee uusien koulutustuotteiden kehittämisestä varsinkin maksullisen täydennyskoulutuksen osalta.

7.1 Aikuispedagogiikka

Opetusjärjestelyillä ja pedagogisilla ratkaisuilla on olennainen merkitys koulutuksen onnistumiselle ja opiskelijoiden kokemalle opintojen mielekkyydelle. Opettajien täydennyskoulutus, yhteisen pedagogisen näkemyksen luominen ja kollegiaalinen yhteistyö ovat mielestäni oleellisia ja tärkeitä ja niitä tulisi edelleen kehittää myös ympäristötekniikan koulutusohjelmassa. Jos yhteistyö ja menetelmät ovat toimivat, se näkyy myös opiskelijalle päin myönteisesti. Olisi hyvä, jos jokainen opettaja mahdollisuuksien mukaan välillä kokeilisi, millaista on olla aikuisopiskelijana. Kokemus varmasti avartaa ja auttaa ymmärtämään aikuisopiskelijaa paremmin.

Myös aikuisopiskelijan ohjaukseen ja tukemiseen tulee kiinnittää huomiota ja kouluttajien täytyy sisäistää opettajan roolin muuttuminen ohjaajaksi. Ohjauksen pyrkimyksenä on, että opiskelijalle muodostuu henkilökohtainen suhde opiskeluun, jonka turvin hän voi suunnitella opintojaan sekä ylläpitää ja ohjata omaa oppimisprosessiaan. Opinto-ohjelmien laatimisessa, ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon työssäkäyvien aikuisopiskelijoiden arkitodellisuus ja heidän ajankäyttömahdollisuutensa. Erilaiset elämänvaiheet ja tilanteet sekä

työelämässä että kotona tulisi huomioida ja ymmärtää. Aikuisopiskelija joutuu väkisininkin priorisoimaan asioita oman elämäntilanteensa mukaan. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman teko ja HOPS-keskustelut opiskelun ohessa auttavat opintojen henkilökohtaistamisessa, joiden avulla opiskelija voi ottaa opiskelunsa omaan hallintaansa. Ohjauksen onnistumiseksi myös ohjausresursseihin tulee panostaa.

Tutkintoon johtavaan ammattikorkeakouluopiskeluun hakeutuvat tai hakua pohtivat henkilöt ovat useimmiten yhteydessä ammattikorkeakouluun opiskelijahaun aikana. Tärkeää on riittävä ja oikeanlainen ohjaus jo ensimmäisen yhteydenoton aikana.

7.2 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Kehittämishaasteena ympäristötekniikan koulutusohjelmassa on myös osaamisen tunnistamis- ja tunnustamisjärjestelmät. Näihin ei ole vielä olemassa toimivia työkaluja. Järjestelmää on kehitettävä niin, että aiemmin opittu osaaminen voidaan ottaa huomioon siinä laajuudessa kuin opiskelijan osaamisperusta sen mahdollistaa. Tärkeää olisi saada aikaan selkeät, avoimet ja johdonmukaisen tunnustamisjärjestelmät ja kehittyneet korkeakoulupedagogiset menetelmät tunnistaa etenkin muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista. Korkeakouluilla tulisi olla yhtenäiset periaatteet siitä, miten aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan.

7.3 Koulutustuotteiden kehittäminen

Työvoimatarpeisiin vastaamiseksi täydennyskoulutus, muuntokoulutukset, ammatin vaihtaminen ja tutkintojen päivittäminen tulevat olemaan jatkossa ammattikorkeakoulujen tehtäväkenttää, myös ympäristötekniikan koulutusohjelman osalta. Teknikosta insinööriksi (amk) koulutus tulee pakostakin vähenemään, koska sitä on toteutettu jo lähes 20 vuoden ajan, eikä tämän alan

teknikoita enää riitä tutkintoon johtavaan koulutukseen. Sen sijaan monimuotokoulutus vaikuttaa olevan seuraava trendi ja sitä tulisikin kehittää. Ympäristötekniologian koulutusohjelmassa ko. koulutuksesta ei vielä ole kokemuksia, ensimmäinen ryhmä aloittaa syksyllä 2009, mutta koen sen jo tässä suunnitteluvaiheessa hyvin haastavaksi. Kuinka koulutus voidaan toteuttaa laadukkaasti, mutta myös kustannustehokkaasti todennäköisesti hyvin heterogeenisen ryhmän kanssa?

Ympäristöterveydenhuollossa on tällä hetkellä työvoimapula. Toisaalta paikkoihin olisi hakijoita, mutta heiltä puuttuu vaadittava koulutus (teknillinen opistotasoinen tai korkeakoulututkinto). Hyvin paljon tulee kyselyjä siitä, miten voisi täydentää omaa korkeakoulututkintoaan ympäristötekniologian koulutusohjelmassa, jotta saisi pätevyyden hakea ko. virkoja. Välttämättä ei haluta suorittaa koko tutkintoa, vaan tietyt puuttuvat osat. Tutkintojen täydentämisessä tietyillä osilla on haastetta ja kehitettävää ja tätä kehittämistyötä tulee tehdä kiinteässä yhteistyössä työelämän kanssa. Työelämän mahdollisuuksia oppimisympäristöinä tulisi lisätä ja kehittää edelleen.

Myös ajasta ja paikasta riippumaton opintojen suoritustapa helpottaisi aikuisopiskelua, jossa usein on ajankäyttöongelmia, lähinnä ajan puutetta. Erittäin ongelmalliseksi olen kokenut sen, että esimerkiksi vaihtoehtoisia ammatitopintoja ei kustannussyistä ole tarjolla lähiopetusjaksoilla tutkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa, vaan opiskelijat joutuvat haalimaan näitä opintoja joko nuorten koulutuksesta tai jostakin muualta. Nuorten koulutukseen osallistuminen ei ole mahdollista, koska ne toteutetaan viikolla, jolloin aikuisopiskelijat ovat töissä ja muutenkin pitkien matkojen päässä. Yksi ratkaisu ongelmaan olisi virtuaalikurssien lisääminen ja niiden kehittäminen. Virtuaaliope- tus mahdollistaisi ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun.

LÄHTEET

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4 Yliopistopaino 2007. ISBN 978-952-485-292-0

Aikuiskoulutusneuvoston julkaisuja 19/2008. Aikuiskoulutuspolitiikka Suomessa 2010-luvun alkuvuosina. Helsinki

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:11. Helsinki: Opetusministeriö. ISSN 1797-951X

Auvinen, P. & Dal Maso, R. & Kallberg, K. & Putkuri, P. & Suomalainen, K. 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. ISBN 951-604-046-2

Gröhn, I. (toim.) 2009. Näkökulmia korkea-asteen oppisopimuksen kehittämiseen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. ISBN 978-952-5685-38-1

Haapasilta, M. & Siikaniemi, L. (toim.) 2008. Näkökulmia aikuisopiskelijoiden ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu, C-sarja, osa 56. Tampere: Juvenes Print. ISBN 978-951-827-092-4

Hakulinen, R. & Hintikka, A-M. & Puolanne, T. & Soininen, E. Ohjauksesta puheen ollen, KeVät – PROJEKTI. Artikkelikokoelma yhteistyössä Helsingin ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

Keskitalo, J. (toim.) 2005. Insinöörikoulutuksen tiennäyttäjä. HAMK:n julkaisu 5/2005. ISBN 951-784-293-7

Keskitalo, J. (toim.) 2007. Muutos haastaa insinöörikoulutuksen. HAMK:n julkaisuja 5/2007. ISBN 978-951-784-427-7

Koivumäki, L. & Strandén-Mahlamäki, T. 2007. Kehittämisestä käytäntöön, tekoja aikuisopiskelijan oppimisen edistämiseksi. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja Sarja D: Artikkelit 5/2007. ISBN 978-952-5158-48-9

Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen nykytila ja kehittämiskohteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:38. Helsinki: Opetusministeriö. ISSN 1458-8102

Kotila, H. (toim.) 2003. Ammatikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita Prima Oy. ISBN 951-37-3935-X

Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Opetusministeriön kehittämissuunnitelma 2007. Helsinki: Opetusministeriö

Kumpulainen, T. (toim.) 2007. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2005. Opetusministeriön julkaisuja 2007:26. Yliopistopaino. ISBN 978-952-485-411-5

Kurikkala, H. 2006. Opettajatutorin käsikirja. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Ajankohtaista. ISBN 952-5107-59-0

Matikainen, J. & Manninen, J. 2001. Aikuiskoulutus verkossa. Tampere: Tammerpaino. ISBN 951-45-8764-2

Mikkelin ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia 2008-2012. Hyväksytty Mikkelin ammattikorkeakoulun hallituksessa 26.9.2008

Okkonen, E. (toim.) 2003. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto - lähtökohdat ja haasteet. Hämeen ammattikorkeakoulu. ISBN 951-784-211-2

Osuvaa koulutusta jokaiselle. Varsinais-Suomen aikuiskoulutusstrategia 2009-2015. Versio 5, 31.3.2009. Länsi-Suomen lääninhallitus.

www.laaninhallitus.fi/lansi/aikostrategia

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab. ISBN 951-37-3296-7

Pajarinen, M. & Puhakka, H. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2004. Aikuisopiskelijan ohjaus opintopolun tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino. ISBN 952-13-1674-8

Putkuri, P. 2007. Voimaa aikuisten ohjaukseen. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa – hanke.